

"ההתפכות" של ממשל טראמפ: התשובות המתבקשות

22.06.2026 | זכי שלום | written by

חודשים ספורים לאחר כניסתו של הנשיא דונלד טראמפ לבית הלבן, נשא סגן הנשיא ג'יי. די. ואנס נאום בוועידת מינכן לביטחון. הוא מתח ביקורת חריפה על אירופה, התריע מפני שחיקת הערכים הדמוקרטיים ביבשת, קרא לבחינה מחודשת של מדיניות ההגירה, והדגיש את הצורך שמדינות אירופה יישאו בחלק גדול יותר מן הנטל הביטחוני במסגרת נאט"ו. מעבר להיבטים המעשיים, הנאום הציג תפיסת עולם רחבה באשר למקומה של ארצות הברית בעולם ולגבולות מחויבויותיה כלפי בעלות בריתה.

ואנס נתפס כדמות פוליטית מבטיחה: בן למעמד הפועלים, בעל השכלה רחבה, שהצליח להגיע לצמרת הפוליטית האמריקאית. ספרו האוטוביוגרפי חיזק את תדמיתו כנציג "אמריקה האחרת". בהמשך בלט כנציג של גישה בדלנית-מתונה: לא הסתגרות מוחלטת, אך דרישה לצמצם מחויבויות חוץ שאינן משרתות בבירור את האינטרס האמריקאי.

בהקשר הישראלי הוא נתפס תחילה כידיד מובהק. לכן השינוי בגישתו, יחד עם שינוי מסוים בטון שנשמע גם מצד הנשיא טראמפ, מעורר שאלות. אין זו הפעם הראשונה שבה מתרחש מהפך בעמדת נשיא אמריקאי כלפי ישראל. דוגמה בולטת היא הנשיא ריצ'רד ניקסון, שבשלהי כהונתו, על רקע מלחמת יום הכיפורים ומשבר ווטרגייט, אימץ קו מדיני שפגע באינטרסים של ישראל בתקווה שההישגים המדיניים יחלצו אותו מאימת הדין.

הלקח המרכזי עבור ישראל ברור: יש להמשיך ולצמצם ככל האפשר את תלותה הביטחונית בארצות הברית. הברית האסטרטגית עם וושינגטון חיונית, אך אסור שתהפוך לתלות שאין לה חלופה. ואכן, באחרונה פועל ראש הממשלה ללא לאות לצמצום התלות הביטחונית של ישראל בארצות הברית. וטוב שכך.

אחת הטענות המרכזיות שמשמיע טראמפ היא שהמלחמה נגד איראן מיצתה את עצמה משום שארצות הברית וישראל כבר ניצחו. ההנהגה האיראנית ספגה מכות קשות, חלק משמעותי מיכולותיה הצבאיות והגרעיניות נפגע, והמשטר נאלץ להתמודד עם מציאות חדשה. לכאורה, זהו ניצחון ברור.

אלא שניצחון איננו רק פגיעה ביכולותיו של היריב. ניצחון מחייב גם שהצד המובס יכיר בתבוסתו. ההיסטוריה מלמדת עד כמה הדבר חשוב. לאחר מלחמת העולם הראשונה גרמנים רבים לא חשו שהובסו, משום שלא ראו צבא מובס אלא חיילים השבים לבתיהם בסדר מופתי. מכאן צמחה "אגדת הסכין בגב", שתרמה לעליית הנאציזם.

ההנהגה בטהראן רחוקה מתחושת תבוסה. להפך, היא מציגה את עצם הישרדותה כהישג, ומדגישה כי הצליחה לעמוד מול ישראל וארצות הברית גם יחד. כל עוד איראן אינה חשה שנוצחה, קשה לדבר על ניצחון מלא.

טענה נוספת הנשמעות מצד טראמפ היא שאלמלא ההתערבות האמריקאית הייתה ישראל ניצבת בפני סכנה קיומית. מכאן נגזרת, לכאורה, ציפייה שישראל תפעל בהתאם לדרישותיה של וושינגטון.

אין ספק שישראל חייבת תודה עמוקה לארצות הברית על תרומתה לפגיעה בתוכנית הגרעין האיראנית ועל הסיוע הביטחוני המתמשך. אך הטענה שעצם קיומה של ישראל תלוי כולו בפעולה האמריקאית אינה משקפת את המציאות. במשך עשרות שנים השקיעה ישראל משאבים עצומים בבניית יכולות הרתעה אסטרטגיות. מעבר לכך, בידי ישראל מערכות הגנה אווירית מהמתקדמות בעולם, שהוכיחו את עצמן פעם אחר פעם.

לא פחות חשוב מכך הוא מה שאיראן עצמה מאמינה. גם אם איננו יודעים את מלוא היקפן של היכולות האסטרטגיות של ישראל, ברור שההנהגה האיראנית מייחסת להן משקל רב. שילוב של יכולת הרתעה אסטרטגית ושל יכולות הגנה מפני טילים הוא שמבטיח בראש ובראשונה את קיומה של ישראל, עם כל הכבוד, ויש הרבה, לתרומת צבא ארצות הברית למערכה.

לבסוף, נשמעת הטענה שממשל טראמפ הוא הידיד האחרון שנותר לישראל בזירה הבינלאומית. גם טענה זו אינה עומדת במבחן המציאות. מעמדה הבינלאומי של ישראל כיום איתן יותר מאשר אי פעם בעבר. תעיד על כך פעילות הבניה האינטנסיבית ביהודה ושומרון המתבצעת כמעט ללא התנגדות בזירה הבינלאומית. לאורך המלחמה הצליחה ישראל לממש את מרבית יעדיה אולי בלוח זמנים ארוך יותר. במקביל ממשיכים מנהיגים רבים להגיע לירושלים ולקיים קשרים הדוקים עם הנהגתה.

אך גם אם נקבל את ההנחה שישראל תלויה במידה רבה בארצות הברית, עולה שאלה עקרונית: איזה מסר מעבירה וושינגטון לבעלות בריתה אם היא רומזת שבת ברית עוצמתית כמו ישראל היא בפועל מדינה חלשה החייבת לקבל כל דרישה מצד המעצמה המגינה עליה? כיצד אמורות לפרש זאת טאיוואן, מדינות המפרץ או בעלות ברית אחרות? העומדות אף הן בפני איומים קיומיים?

בפועל צודק לחלוטין ראש הממשלה במדיניות הדממה שלו מול מתקפות ראשי הממשל על ישראל, ועליו אישית. בכך הוא מממש את צוואתו של בן-גוריון להימנע ככל האפשר מהתגרות או עימות עם מעצמה. עם זאת, לא יזיק להציג מדי פעם טיעונים נגדיים, כמובן בצורה מכבדת כפי שמתבקש ממערכת היחסים היחודית בין שתי המדינות.

פורסם ב-JDN, בתאריך 22 ביוני 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.